

ارزیابی آسیب‌پذیری و بهسازی لرزه‌ای بنای تاریخی "نجم‌الدین کبری" با بکارگیری میله‌گرد پس‌تنیده

مسعود مویزچی

کارشناس ارشد مهندسی سازه، دانشگاه آزاد، یزد، ایران

m.mavizchi@iauyazd.ac.ir

غلامرضا احمدی

کارشناس ارشد مهندسی سازه، دانشگاه آزاد، یزد، ایران

g.r.ahmadi@gmail.com

مجید مویزچی

کارشناس ارشد مهندسی سازه، دانشگاه آزاد، یزد، ایران

m_mavizchi120@yahoo.com

فرامرز عالمی

دکتری زلزله، استادیار موسسه آموزش عالی سجاد، مشهد، ایران

f-alemi@iuees.ac.ir

کلید واژه‌ها: ساختمان‌های تاریخی، مدل‌سازی اجزای محدود تحلیل غیرخطی استاتیکی، بهسازی، میله‌گرد پس‌تنیده

چکیده

بنای تاریخی نجم‌الدین کبری با قدمت بیش از ۹۰۰ سال، باقی مانده یکی از بناهای باشکوه باستانی می‌باشد و در نقاب در خراسان رضوی بنا شده است. برطبق شواهد موجود، این سازه بنایی مورد آسیب‌های شدید توسط عوامل طبیعی و انسانی قرار گرفته است و تنها بخش زیارتگاهی این بنا باقی مانده است. از اینرو چندین اجرا جهت ترمیم آن از طرف میراث فرهنگی انجام گردیده است. سازه در منطقه‌ای با میزان خطر لرزه‌ای بالا قرار گرفته است و نیاز به مقاوم‌سازی صحیح بدلیل ارزش تاریخی آن می‌باشد. هدف از این مقاله فراهم آوردن روش‌هایی برای بهسازی سازه آجری موجود از طریق متدهای آنالیز سازه‌ای می‌باشد. مدل سه‌بعدی المان محدود از برج توسط نرم‌افزار المان محدود غیرخطی ANSYS ایجاد گردیده است. بعد از آنالیز استاتیکی غیرخطی (Push over)، مشاهده گردید خرابی‌های ناشی از زلزله‌های گذشته بسیار بیشتر از اثرات فرسایش بوده است. از اینرو میلگرد پس‌تنیده به عنوان روش مقاوم‌سازی به کار برده شد. نتیجتاً روش مقاوم‌سازی باعث افزایش تنش فشاری، سختی و ظرفیت برشی در قسمت تحتانی بنا و رفتار لرزه‌ای سازه به محدوده مجاز بهبود یافته است.

مقدمه

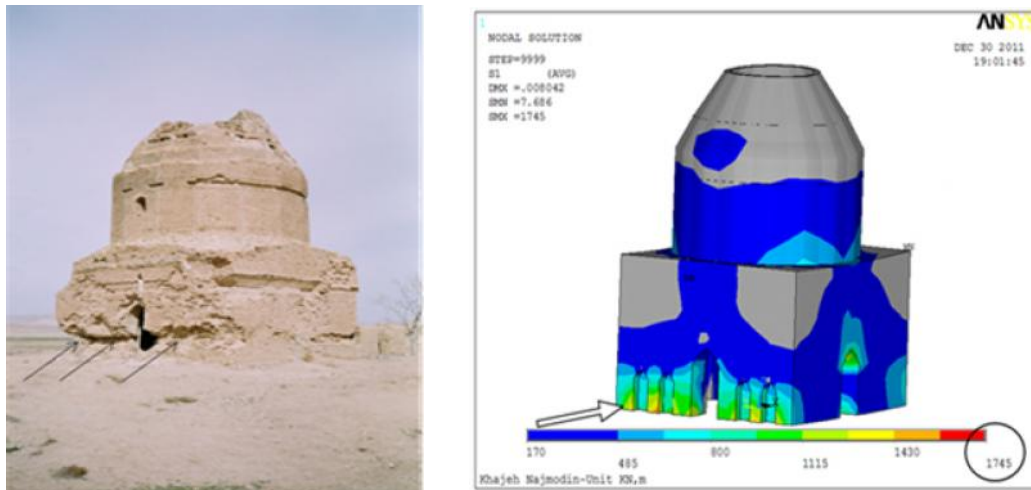
بنای تاریخی نجم‌الدین کبری یکی از آثار تاریخی ایران متعلق به عهد ایلخانیان با قدمت بیش از ۹۰۰ سال می‌باشد. (شکل ۱)

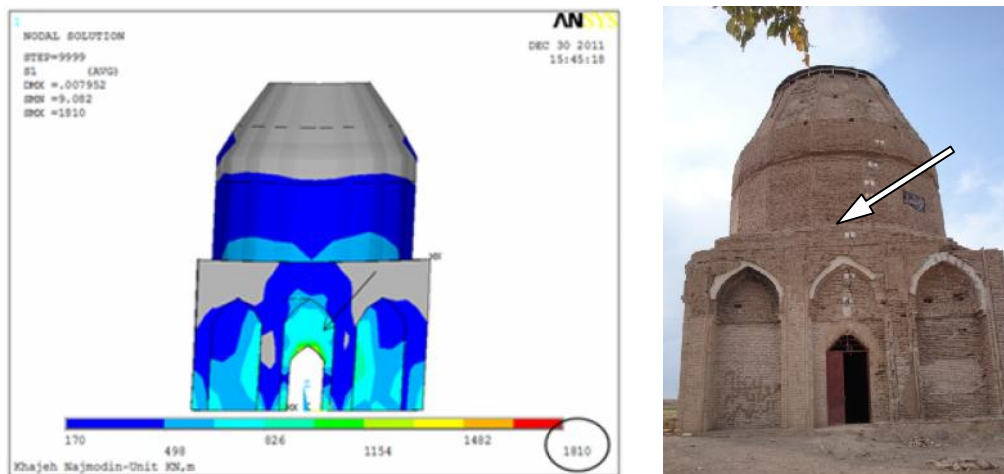
شکل ۱: نمای خارجی و دید داخلی بنای فعلی "نجم‌الدین کبری"

پس از آغاز عملیات ترمیم گنبد فوقانی در این بنا، ترکها در دیوارها شروع به رشد کرده است. لذا با توجه به اهمیت تاریخی و ملی این بنا و شرایط آسیب پذیر و قرارگیری آن در ناحیه لرزه خیز شمال شرقی ایران، بیانگر نیاز این بنا به بررسی دقیقتر از نظر آسیب پذیری لرزه ای و اتخاذ راهکار مناسب تقویت آن است.

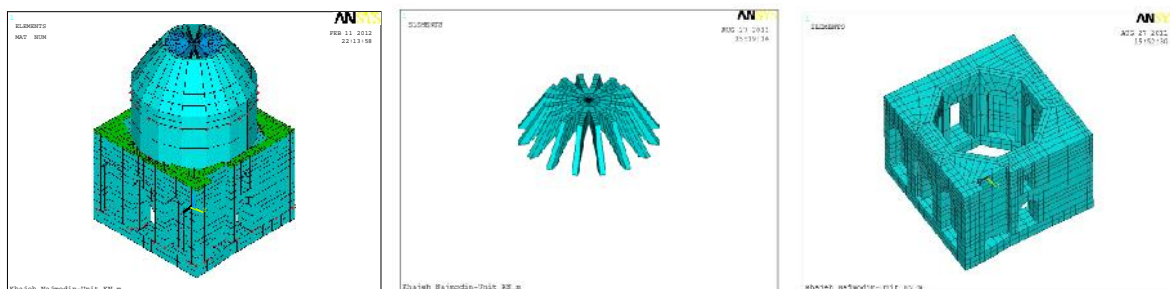
نتایج حاصل از ارزیابی لرزه ای و مطالعه رفتار بنای تاریخی “نجم الدین کبری” تحت آنالیز پوش اور و طیفی، حاکی از آسیب پذیر بودن بنا و ضعف آن در مواجهه با زلزله (با سطح خطر - ۱ و ۲) دارد. (شکل ۲ و ۳) با توجه به اهمیت و قدمت این بنا، اتخاذ شیوه ای که با کمترین تداخل با وضعیت معماری بنا رفتار لرزه ای آنرا بهبود ببخشد ضروری است. تقویت بنا توسط میلگردهای گذرانده شده از پایه ها به صورت قائم باعث افزایش شکل پذیری و مقاومت پایه ها می شود. برای این منظور از مدلسازی در نرم افزار اجزاء محدود ANSYS، با استفاده از المان غیرخطی Solid65 و Link8 استفاده شده است. (شکل ۴)

شکل ۲: مقایسه سازه مدل شده در نرم افزار ANSYS با شرایط موجود آمده در بنا قبل از مرمت (نمای جنوبی)

شکل ۳: مقایسه سازه مدل شده در نرم افزار ANSYS با شرایط موجود آمده در بنا قبل از مرمت (نمای شمالی)

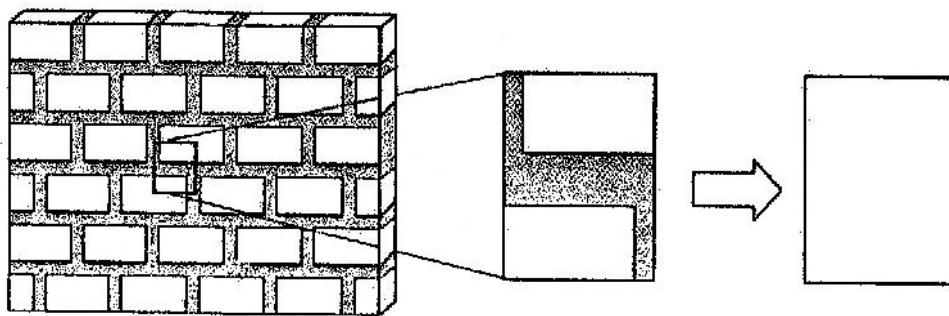

شکل ۴: مدلسازی در محیط نرم افزار ANSYS با استفاده از زبان برنامه نویسی به صورت APDL

رفتار مصالح

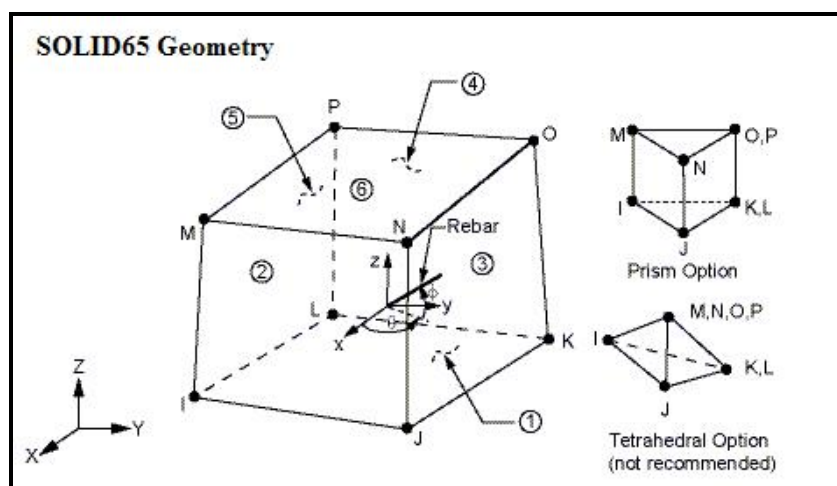
تعیین خواص فیزیکی و مکانیکی مصالح بناهای تاریخی با مشکلاتی روبرو است که عبارتند از: ۱- از مصالح تشکیل دهنده هسته داخلی اعضا سازه اطلاع موثق در دسترس نیست ۲- به علت کیفیت ساخت و استفاده از مصالح طبیعی، تغییرات زیادی در خواص مکانیکی، مصالح مشاهده می شود ۳- بعضاً توالی و ترتیب ساخت بنا ناشناخته است ۴- آسیب های موجود در بنا مشخص نیست ۵- تعیین خواص مکانیکی مصالح بنا دشوار و هزینه بر است. به طور کلی مدل سازی عددی دیوارهای آجری به دو دسته: مدل سازی میکرو و مدل سازی ماکرو تقسیم می شود. دیوارهای آجری یک ماده مرکب از ۳ جز اصلی می باشد: آجر، ملات، سطح تماس آجر و ملات. در مدل سازی میکرو هر کدام از اجزا دیوار آجری به طور جداگانه مدل شده و به یکدیگر متصل می گردند. هر چند که مدل سازی با این روش از دقت زیادی برخوردار است اما حجم محاسبات بسیار زیاد و شیوه مدل سازی پیچیده است و برای مدل سازی در ابعاد بزرگ کاربردی نیست، ضمناً جهت تعیین رفتار عمومی سازه های حجیم و بزرگ نیازی به ریز مدل سازی نمی باشد و مدل سازی ماکرو کفایت می کند.

همان طور که می دانیم مصالح بنایی از نوع مواد ناهمگن و غیرایزوتروپیک می باشند ولی در روش مدل سازی ماکرو، دیوار آجری به صورت یک ماده هموزن و یکدست با خواص مکانیکی معادل فرض می شود. مدل سازی با این روش ساده تر و حجم محاسبات نیز بسیار کمتر از مدل سازی میکرو می باشد. (شکل ۵)

شکل ۵: روند انجام فرآیند همگن سازی

در نرم افزار ANSYS، المان Solid 65 به طور اختصاصی برای مدل سازی بتن مسلح در نظر گرفته شده است. در این المان قابلیت مدل کردن ترک خوردگی و خردشدگی نیز وجود دارد. به دلیل وجود این ویژگی ها می توان آن را برای مدل کردن مصالح مرکب و نیز مصالح نظیر آجر و ملات، سنگ بکار برد. المان با هشت گره تعریف می شود که هر کدام دارای سه درجه آزادی انتقالی هستند، شکل ۲. مهم ترین جنبه این المان، عملکرد خواص غیر خطی مصالح است.

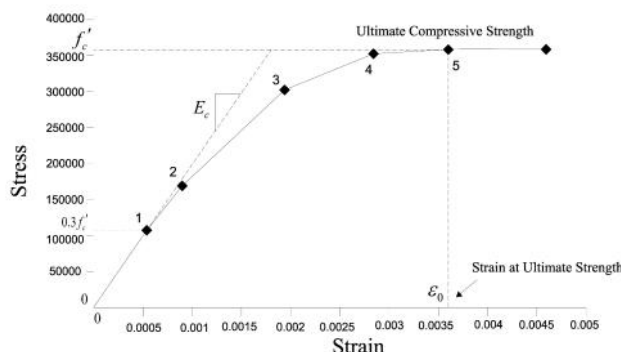
شکل ۶: هندسه، موقعیت گره و دستگاه مختصات المان Solid65

حال با توجه مقادیر توصیه شده در دستورالعمل بهسازی لرزه ای ساختمان های مصالح بنایی و دیگر تحقیقات انجام شده و همچنین با نظر به مشاهدات عینی و بررسی کیفی مصالح موجود در بنای تاریخی نجم الدین کبری، مشخصات مکانیکی مصالح مطابق جدول ۱ و شکل ۷ در نظر گرفته شده است.

جدول ۱: مشخصات المان Solid 65

material model	element type	material properties		
1	Solid 65	linear isotropic		
		Ex	2.33E+06	
		PRXY	0.25	
		DENS	1.8	
		Multilinear Isotropic		
		Strain	Stress	
		Point 1	0.0004635	1080
		Point 2	0.0007879	1674
		Point 3	0.001775	2988
		Point 4	0.002465	3492
		Point 5	0.003156	3600
		Concrete		
		ShrCF-Op	0.3	
		ShrCF-CI	1	
		UnTensSt	170	
UnCompSt	-1			
BiCompSt	0			
HydroPrs	0			
BiCompSt	0			
UnTensSt	0			
TenCrFac	0			

شکل ۷: منحنی تنش- کرنش غیرخطی المان Solid 65

تحلیل

در آئین نامه‌ها و HandBook های طراحی، روش‌ها و ضوابط مختلفی جهت ارزیابی و تحلیل سازه‌ها ارائه شده است. از اهداف این ضوابط و روش‌ها، پیش‌بینی و شناخت رفتار سازه‌ها در شرایط مختلف بهره‌برداری است. انتخاب روش مناسب برای تحلیل مستلزم شناخت کافی از آن روش و نیز اطمینان به انطباق کافی نتایج بدست آمده با شرایط واقعی است. جهت بررسی رفتار لرزه‌ای بنای تقویت شده‌ی خشتی- تاریخی "نجم الدین کبری" تصمیم به استفاده از روش استاتیکی غیرخطی گرفته شد.

برای انجام تحلیل استاتیکی غیر خطی نیازمند ترکیب مودها جهت دستیابی به بردار بار متناسب با مجموع مودهایی هستیم که جرم مودی آنها بالغ بر ۹۰ درصد جرم سازه باشد. نتایج حاصل از هر مود نوسان باید با روش‌های آماری شناخته شده مانند جذر مجموع مربعات (SRSS)، روش ترکیب مربعی کامل (CQC) و یا روش‌های دقیق‌تر که اندرکنش بین مودها را دقیق‌تر در نظر می‌گیرد، انجام شود. مقادیر پارامترهای تحلیل طیفی بر اساس ضوابط آئین نامه ۲۸۰۰ ایران (ویرایش دوم) که برای بنای تاریخی "نجم الدین کبری" در نظر گرفته شده است در (جدول ۲) آمده است.

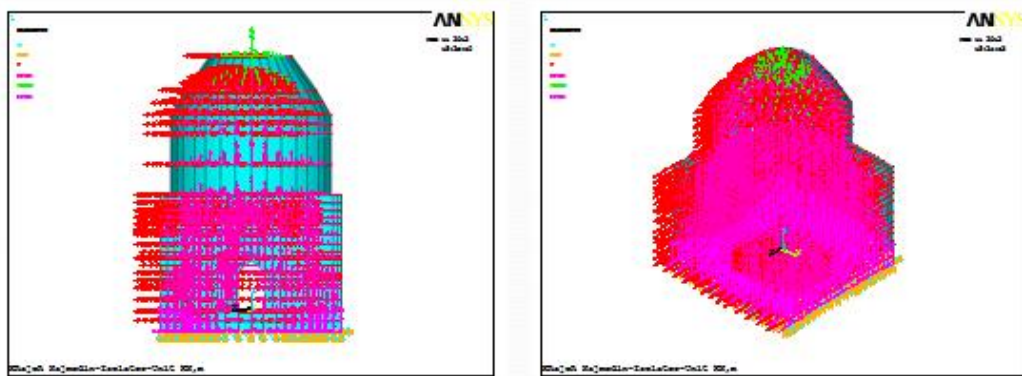
جدول ۲: پارامترهای تحلیل طیفی در بنای تاریخی "نجم الدین کبری"

پارامتر	شتاب مبنای طرح (A)	ضریب اهمیت (I)	ضریب رفتار (R)	نسبت میرایی بنا	نوع زمین محل احداث
مقدار	۰.۳	۱.۴	1.25	% 1	II

آنالیز استاتیکی غیر خطی (Push-Over)

در این تحلیل، بار جانبی (که می‌تواند نیرو یا تغییرمکان باشد) تحت اثر یک الگوی خاص به مدل وارد شده و مرحله به مرحله افزایش می‌یابد. نیروی برشی بوجود آمده در زیر پی نسبت به تغییرمکان جانبی یک نقطه کنترلی در تراز بام در نموداری با عنوان "برش پایه- تغییرمکان

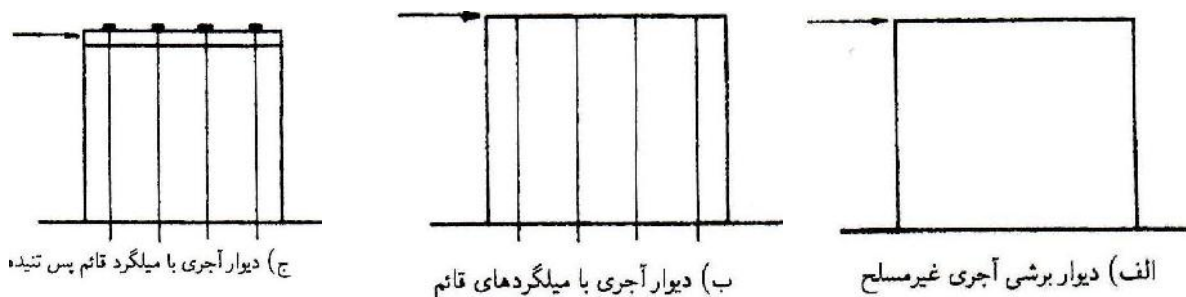
جانبی” ترسیم شده است. این نمودار جهت ارزیابی رفتار بنا و در مواردی برای محاسبه تغییر مکان هدف استفاده می‌شود. هرچه الگوی بار اعمالی به رفتار ارتعاش آزاد بنا شباهت بیشتری داشته باشد، نتایج تحلیل بنا به عملکرد واقعی آن نزدیکتر است. توزیع بار جانبی بر مدل سازه باید تا حد امکان شبیه به آنچه که هنگام زلزله رخ خواهد داد، باشد و حالت‌های بحرانی تغییر شکل و نیروهای داخلی را در اعضا ایجاد نماید. به همین جهت از توزیع متناسب با نیروهای جانبی حاصل از تحلیل دینامیکی طیفی استفاده شده است. برای این منظور، تعدادی مود چنان انتخاب شد که حداقل 90 % جرم سازه در تحلیل مشارکت کند. لذا برای محاسبه الگوی بار مناسب، ده مود موثر حاصل از تحلیل مودال را به روش CQC در مرحله تحلیل طیفی با هم ترکیب کرده و از تغییر شکل بوجود آمده در بنا برای ساخت الگوی بار اعمالی استفاده شد. (شکل ۸)

شکل ۸: بردار بار اعمالی برای انجام تحلیل Push Over متناسب با رفتار سازه

بررسی روش تقویت با افزودن میلگردهای پس تنیده

از دیدگاه کلی، پیش‌تنیدگی به معنای ایجاد تنش‌های دائمی مخالف با تنش‌هایی می‌باشد که در اثر بارهای خدمت در سازه ایجاد خواهند شد. تئوری بتن پیش‌تنیده برای اولین بار توسط آقای ماندل آلمانی در سال ۱۸۹۶ مطرح گردید و کمن آلمانی و استینر آمریکایی به ترتیب در سالهای ۱۹۰۷ و ۱۹۰۸ آنرا کاملتر نمودند. در زمینه کاربردهای عملی، دیل آمریکایی در سال ۱۹۲۸، الوارها و پایه‌های پیش‌تنیده تولید نمود. ساخت پل والنات لین در فیلادلفیا در سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۵۰ اولین استفاده مهم تیرهای پیش‌تنیده در آمریکا بود. تعبیه میلگردهای قائم و پس‌تنیدگی دیوارها یکی از روش‌های متداول در آمریکا برای تقویت ساختمان‌های آجری چند طبقه فاقد اسکلت و سیستم لرزه‌بر است. برای درک این روش به (شکل ۹) توجه کنید. در دیوار برشی آجری غیر مسلح حالت‌های شکست خمشی و برشی محتمل است. حال اگر این دیوار را از بالا سوراخ کرده، میلگردهایی را تا محل پی فرو نماییم و سپس دوغاب سیمان مخصوصی را داخل سوراخ‌ها تزریق کنیم جلو شکست خمشی را گرفته‌ایم، اما هنوز شکست برشی امکانپذیر است. حال اگر در بالای دیوار تیری فلزی یا بتنی قرار دهیم و میلگردها را از آن عبور دهیم و سپس تنیده کنیم، تنش قائم دیوار را افزایش داده‌ایم. مقاومت برشی دیوار با این تنش‌ها متناسب است و لذا با پستتیدگی می‌توان جلو شکست برشی را هم گرفت.

شکل ۹: تاثیر میلگرد قائم پس تنیده

مقاومت فشاری مصالح خستی به کار رفته در بنای تاریخی “نجم الدین کبری” 3600 KPa در واحد آجرکاری است؛ لذا استفاده از میلگرد پستتیده می‌تواند با افزایش مقاومت و شکل‌پذیری در پایه‌ها، در بهبود رفتار لرزه‌ای بنا موثر باشد. برای این منظور از ۲۹ عدد میلگرد با مشخصات (جدول ۳) استفاده شده است. برای مدلسازی میلگردها از المان LINK8 استفاده شده است. برای مهار میلگردها در قسمت فوقانی پایه‌ها، یک دال بتنی با ضخامت ۲۰ سانتیمتر مدل شده است. (شکل ۴) المان‌های در نظر گرفته شده برای دال بتنی به نحوی انتخاب شده‌اند که مشبندی آن‌ها با مشبندی سطح فوقانی پایه‌ها همخوانی داشته و کلیه نودهای دو سطح بر هم منطبق باشند.

جدول ۳: مشخصات میلگرد استفاده شده

تعداد میلگردها	قطر هر میلگرد	مدول الاستیسیته	ضریب پواسون
	2.8 Cm	200e9 KN/m ²	.

پس از انجام تحلیل استاتیکی غیرخطی، باید منحنی دوخطی رسم شود. این نمودار جهت ارزیابی رفتار بنا و در مواردی برای محاسبه تغییرمکان هدف استفاده می‌شود. برای محاسبه تغییرمکان هدف از روابط موجود در نشریه ۳۶۰ سازمان مدیریت برای ساختمان‌ها استفاده شده است.

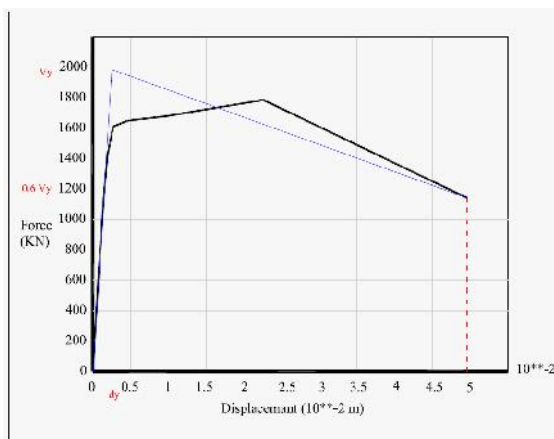
$$u_t = C_0 C_1 C_2 C_3 S_a \frac{T_e^2}{4f^2} g$$

مقادیر محاسبه شده تغییر مکان هدف برای بنای تقویت شده با میلگرد پس تنیده در دو جهت عمود بر هم X و Y برای زلزله با دوره بازگشت ۴۷۵ سال و ۲۴۷۵ سال از رابطه فوق محاسبه شده و در (جدول ۴) آمده است.

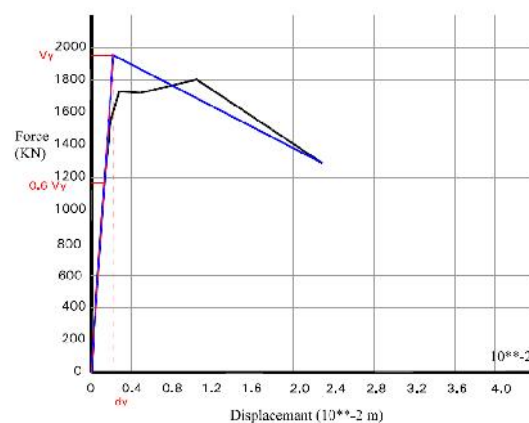
جدول ۴: مقادیر تغییر مکان هدف محاسبه شده

تغییر مکان هدف	جهت بردار بار اعمالی
$u_{tD} = 1.2 \times 1 \times 1 \times 1 \times 0.75 \frac{(0.309)^2}{4f^2} g = 0.021 (m)$	در جهت X با دوره بازگشت ۴۷۵ سال
$u_{tM} = 1.2 \times 1.09 \times 1 \times 1 \times 1.05 \frac{(0.309)^2}{4f^2} g = 0.033 (m)$	در جهت X با دوره بازگشت ۲۴۷۵ سال
$u_{tD} = 1.2 \times 1.0 \times 1 \times 1 \times 0.75 \frac{(0.388)^2}{4f^2} g = 0.0337 (m)$	در جهت Y با دوره بازگشت ۴۷۵ سال
$u_{tM} = 1.2 \times 1.0 \times 1 \times 1 \times 1.05 \frac{(0.388)^2}{4f^2} g = 0.0471 (m)$	در جهت Y با دوره بازگشت ۲۴۷۵ سال

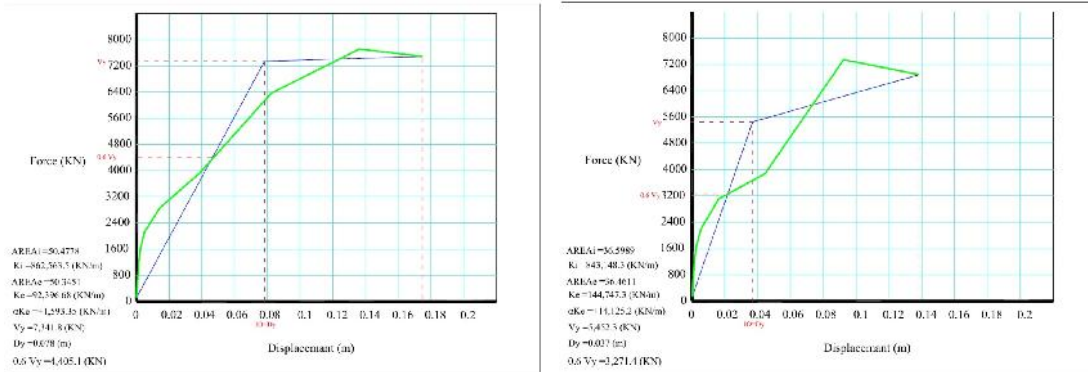
برای محاسبه مقدار عددی سطح عملکرد مورد نظر نیازمند رسم نمودار دو خطی بر روی نمودار ظرفیت بنا هستیم. تغییرمکان متناظر با نقطه شکست نمودار دو خطی برابر است با سطح عملکرد بیوقفه IO است. نمودار حاصل از تحلیل Push-Over و منحنی دوخطی رسم شده بر روی آن برای حالات مختلف قبل و بعد از تقویت در (شکل ۱۰ تا ۱۳) آورده شده است.

شکل ۱۱: نمودار ظرفیت بنای فعلی در جهت Y

شکل ۱۰: نمودار ظرفیت بنای فعلی در جهت X

شکل ۱۲: نمودار ظرفیت بنای تقویت شده توسط میلگرد در جهت X شکل ۱۳: نمودار ظرفیت بنای تقویت شده با میلگرد در جهت Y

جدول ۵: مقایسه مقادیر تغییر مکان هدف، بیشینه تغییر مکان و نیز تغییر مکان بهره برداری قبل و بعد از تقویت بنا

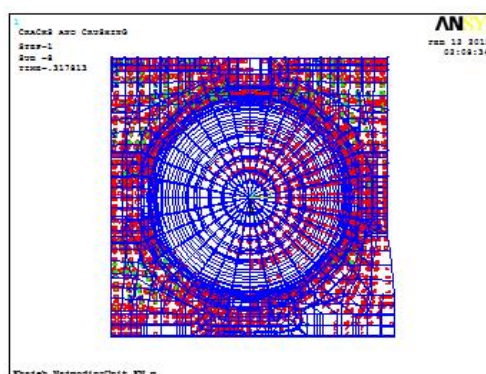
راستا	IO	بیشینه تغییر مکان	تغییر مکان هدف	
در جهت X	0/25 Cm	1/37 Cm	0/76 Cm	قبل از تقویت
در جهت Y	0/31 Cm	1/75 Cm	0/92 Cm	
در جهت X	3/7 Cm	3/3 Cm	2/1 Cm	استفاده از میلگرد قائم
در جهت Y	7/8 Cm	4/7 Cm	3/4 Cm	

همانگونه که در (جدول ۵) مشاهده می شود، در بنای فعلی (قبل از تقویت)، مقدار تغییر مکان هدف در جهت X برابر $u_{ID} = 7.6 (mm)$ است که از مقدار سطح عملکرد استفاده بی وقفه IO بزرگتر است $\{ (u_{ID} = 7.6) > (IO = 2.5) \}$ و این رابطه بزرگتری در مورد سطح خطر-۲ نیز اتفاق افتاده است $\{ (u_{IM} = 13.7) > (IO = 2.5) \}$.

در جهت Y نیز در بنای تقویت نشده، مقدار تغییر مکان هدف برای هر دو سطح خطر-۱ (زلزله با دوره بازگشت ۴۷۵ سال) و سطح خطر-۲ بیشتر از IO است $\{ (u_{IM} = 17.5mm) > (IO = 3.1mm) \}$ ، $\{ (u_{ID} = 9.2mm) > (IO = 3.1mm) \}$.

با توجه به آنکه بنای فعلی در سطح عملکرد مورد نظر نمی تواند تغییر مکان هدف و نیز بیشینه تغییر مکان را پوش کند لذا، این امر بیانگر آسیب پذیری بنای فعلی در مواجهه با زلزله با سطح خطر-۱ و ۲ است.

با توجه به جدول فوق، پس از استفاده از میلگرد قائم برای تقویت بنای نجم الدین کبری، رفتار سازه بهبود یافته است بطوریکه در صورت بروز زلزله با دوره بازگشت ۴۷۵ سال و ۲۴۷۵ سال و در هر دو جهت بررسی شده، مقدار تغییر مکان هدف قبل از تغییر مکان معادل با سطح عملکرد IO است. و لذا بنای تقویت شده قادر خواهد بود زلزله با سطح خطر ۱ و ۲ را پشت سر بگذارد بدون آنکه تخریب کلی در آن رخ دهد.

شکل ۱۴: گسترش ترک در بنای تقویت شده با میلگرد پستنیده

نتیجه گیری

با انجام تحلیل های صورت گرفته و بررسی نتایج آنها، مشاهده می شود که پس از استفاده از میلگرد قائم رفتار سازه بهبود قابل توجهی یافته است بطوریکه به راحتی می تواند زلزله با سطح خطر-۱ و ۲ را به سلامت پشت سر بگذارد بدون آنکه دچار تخریب کلی شود.

استفاده از میلگرد قائم در پایه‌ها سبب افزایش مقاومت پایه‌ها و شکل پذیری در آن‌ها گردیده است ولی این روش نتوانسته است از گسترش ترک در بنا جلوگیری کند. (شکل ۱۴)

برای دستیابی به نتایج بهتر جهت تقویت این بنای تاریخی پیشنهاد می‌شود، روشهای دیگر تقویت بنا مثل استفاده از الیاف FRP در پایه‌ها و گنبد فوقانی و یا استفاده از پشتبند مناسب برای پایه‌ها برای ادامه تحقیقات مورد بررسی قرار داد. همچنین می‌توان روش‌های تحلیل دقیق مثل تحلیل تاریخیچه زمانی انجام داده و نتایج آنرا با تحلیل استاتیکی غیر خطی مقایسه نمود.

مراجع

- تقی نژاد ر (۱۳۸۷). طراحی و بهسازی لرزه ای سازه ها بر اساس سطح عملکرد، چاپ دوم، نشر کتاب دانشگاهی
- جاهد مطلق ح، نوبان م، اشراقی م (۱۳۸۷) اجزا محدود Ansys، چاپ چهارم، انتشارات دانشگاه تهران
- دستورالعمل بهسازی لرزه ای ساختمان های بنایی غیرمسلح موجود (نشریه ۳۷۶) (۱۳۸۶) سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- دستورالعمل طراحی ساختمان های دارای جداساز لرزه ای (نشریه ض-۵۵۰) (۱۳۸۹) مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن. راهنمای طراحی و اجرای سیستم های جداساز لرزه ای در ساختمان ها (نشریه ۵۲۳) (۱۳۸۹) معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور
- دستورالعمل بهسازی لرزه ای ساختمان های موجود (نشریه ۳۶۰) (۱۳۸۵) سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- شرکت خدمات مدیریت ایرانیان (ایریمکو) (۱۳۸۹) تجربیات و درس های بهسازی لرزه ای، انتشارات علم ادب
- فیوض ع (۱۳۶۹) مطالعه خصوصیات دینامیکی کندوهای بتنی با روش ارتعاشات محیطی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، شیراز
- عبدلی ح (۱۳۸۹) تحلیل لرزه ای ساختمان امیرچقماق یزد و مقاوم سازی آن، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی یزد، یزد
- یغمایی سابق ا (۱۳۸۰) ارزیابی لرزه ای (رفتار خطی و غیرخطی) ساختمانهای مرکب فولادی با دیواربرشی بتن مسلح، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علم و صنعت تهران، تهران

Anthony J. Wolanski, B.S., M. D., (2004), "FLEXURAL BEHAVIOR OF REINFORCED AND PRESTRESSED CONCRETE BEAMS USING FINITE ELEMENT ANALYSIS," A Thesis submitted to the Faculty of the Graduate School, Marquette University

ANSYS Finite Element Analysis System (2007) SAS IP Inc., US

Clough, R. W. and Penzien, J, (1995), "Dynamics of Structures," Berkeley University, USA.

Instruction for Seismic Rehabilitation of Existing Unreinforced Masonry Buildings No.376 (2007) Technical Criteria Codification & Earthquake Risk Reduction Affairs Bureau, (in Persian)

Standard 2800 (2005) *Iranian Code of Practice for Seismic Resistant Design of Buildings*, Third Revision, Building and Housing Research Center, Iran, (in Persian)